

Андрій ЗЕЛЕНСЬКИЙ,
кандидат економічних наук, доцент, доцент
кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та електронних платіжних систем,
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
Україна

ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Аграрний сектор – один із локомотивів національної економіки України: галузь стабільно зростала до початку повномасштабної війни, щорічне зростання становило 5-6%, частка сільськогосподарського виробництва у ВВП становила 10%, а разом із переробкою сільськогосподарської продукції -16%. Сільське господарство було одним із лідерів світового виробництва деяких видів продовольства, забезпечуючи обсяги торгівлі в еквіваленті 6% калорій світового споживання. Україна була лідером із міжнародної торгівлі олією соняшnikовою (перше місце у світі), ріпаком та ячменем (третє та четверте місця відповідно) та іншою продукцією. Торгівля сільськогосподарською продукцією та продовольчими товарами приносила Україні щорічно близько 22 млрд. дол. США та становила 41% усього експорту [1].

Блокування морських портів призвело до значного скорочення експорту з 6-7 млн. тонн на місяць до 1,5 млн. тонн. Це призвело до падіння внутрішніх цін реалізації аграрної продукції нижче рівня собівартості, що загрожує банкрутством аграрних підприємств. Якщо морські порти залишаться заблокованими до початку збору нового врожаю, дефіцит потужностей для зберігання зернових в Україні становитиме до 15 млн. тонн, а відсутність коштів від реалізації с/г продукції поставить під загрозу зриву збиральну та посівну кампаній 2022 року.

За попередньою оцінкою FAO, прямі втрати активів в галузі можуть скласти 6,5 млрд. дол. США. На даний час пошкоджено близько 5% земель сільськогосподарського призначення. Втрати доступних посівних площ - понад

25%, зрошуваних земель - понад 70%, ягідників – близько 25%, садів – 20%. Відбулося зростання вартості виробництва продукції внаслідок зростання цін на добрива, паливе та насіння. Значні масиви земель є небезпечними для виробничої діяльності через пошкодження та замінування. Істотних руйнувань зазнали об'єкти інфраструктури: сільськогосподарської, складської, транспортної, енергетичної, переробної промисловості. Через фізичне знищення аграрних підприємств в зоні ведення бойових дій потенційно очікується втрата до 30% поголів'я тварин. Окрім того існують виклики, що які не були подолані до початку війни: складність підключення до інженерних мереж, захисні бар'єри при входженні аграрної продукції на ринки інших країн (у тому числі наявність квот ЄС), незавершена адаптація законодавства у сфері безпеки, ветеринарного та фітосанітарного контролю до норм ЄС, проблеми з блокуванням податкових накладних, невідповідність потужностей по перевалці і доставці сільськогосподарської продукції зростаючим потребам агровиробників [2,3].

Поки триває робота над вирішенням питання логістики експорту сільськогосподарської продукції, уряд працює над мінімізацією бюрократичних процедур для аграрного бізнесу, зокрема, запити виробників для отримання необхідних ліцензій і сертифікатів будуть опрацьовуватися щонайбільше добу. Крім того, прийнято зміни для спрощення імпорту сільськогосподарської рослинної продукції, зокрема посівних матеріалів. Так, у роботі Держпродспоживслужби запроваджено принцип екстериторіальності. За наявності фітосанітарного сертифіката фітосанітарний контроль здійснюватиметься лише у формі інспектування без фітосанітарної експертизи, а також через направлення запитів Держпродспоживслужбою для отримання інформації (але не частіше одного разу протягом місяця).

Окрім мінімізації бюрократичних процедур при веденні операційної діяльності агробізнесу, уряд також працює над покращенням умов кредитування аграріїв. У рамках держпрограми «Доступні кредити 5–7–9%» у період дії воєнного стану та протягом місяця після його завершення/скасування

сільськогосподарські товаровиробники можуть отримати кредит під 0% у розмірі до 60 млн грн строком до шести місяців на провадження сільгоспдіяльності (придбання техніки, палива, насіння, добрив тощо).

Державою передбачено додаткову фінансову підтримку малого та середнього агробізнесу у вигляді компенсації відсоткової ставки за кредитами до 50 млн грн. Уряд також установив максимальний розмір державної гарантії за портфельними кредитами до 80% [4].

Нагадуємо також про існування такого механізму фінансування сільськогосподарських виробників, як аграрні розписки, що дає можливість оформити кредит на техніку, добрива чи інші необхідні для аграріїв ресурси. Обов'язковою заставою при оформленні виступає майбутній врожай. Необхідні для оформлення кредитної розписки Реєстр обтяжень рухомого майна та Реєстр аграрних розписок функціонують і в умовах воєнного стану.

Очевидно, що у 2022 році очікується спад виробництва та зменшення експорту сільськогосподарських товарів, особливо зернових та олійних. Якщо виробники експортоорієнтованих культур не зможуть експортувати свій урожай, у них буде дуже мало коштів для продовження виробництва у 2023 році. Прогнозується, що у кращому випадку, виробники зможуть задовольнити потреби лише вна трішнього ринку, який є досить невеликим. За умови, що експорт зернових не відновиться до рівня 2021 року, Україна ризикує втратити до 10% свого ВВП.

Війна — це час для щоденної роботи над її викликами, з якими агробізнес продовжує успішно боротися. Проведення посівної кампанії 2022 року значною мірою залежить від масштабу воєнних дій і розвитку державної політики в напрямку підтримки агробізнесу, тому спрогнозувати її результати на початковому етапі досить складно. Але всі ми точно знаємо, що аграрії й надалі невтомно працюватимуть на фронті посівної для забезпечення продовольчої безпеки народу та наближення перемоги нашої держави над агресором.

Список використаних джерел

1. Проект Плану відновлення України: матеріали робочої групи «Нова аграрна політика». URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/new-agrarian-policy.pdf> (дата звернення: 20.10.2022).
2. Зеленський А.В. Фінансове регулювання аграрного сектору в країнах Європейського Союзу. Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. м. Острог: НУ «Острозька академія», 2014. С. 54-57.
3. Зеленський А. В. Зарубіжний досвід державного цінового регулювання в аграрному секторі економіки. *Науковий вісн. Львів. нац. унту ветеринар. медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького. Серія «Економічні науки»*. 2014. Т. 16, №1 (58), ч. 1. С. 201–206.
4. Як працює аграрний бізнес в умовах війни. URL: <https://zn.ua/ukr/ariculture/jak-pratsjuje-ahrnrij-biznes-v-umovakh-vijni.html> (дата звернення: 20.10.2022).

Христина ЗЮБРИЦЬКА,
студентка 3 курсу спеціальності
«Фінанси, банківська справа та страхування»
ВСП «Фаховий коледж економіки,
права та інформаційних технологій»,
ПЗВО «Кам'янець-Подільський Податковий інститут»
Науковий керівник: **Оганесян В. С.,**
кандидат економічних наук,
викладач економічних дисциплін,
ВСП «Фаховий коледж економіки,
права та інформаційних технологій»,
ПЗВО «Кам'янець-Подільський Податковий інститут»,
Україна

СТАНОВЛЕННЯ КОРПОРАТИВНОГО ІМІДЖУ БАНКУ

Становлення комерційних банків України збіглося із зростанням кризових явищ в економіці, які зумовлюють загалом їх слабкий фінансовий стан.